

1.2.2022

VN/918/2022

VN/918/2022-OM-1

Taustamuistion laatiminen oikeudellista ministerivastuuta ja kansanedustajan syytelupapyyntöä koskevan sääntelyn nykytilasta ja julkisessa keskustelussa tehdyistä kehitysehdotuksista

Asettaminen

Oikeusministeriö asettaa hankkeen oikeudellista ministerivastuuta ja kansanedustajan syytelupapyyntöä koskevan sääntelyn nykytilaa ja julkisessa keskustelussa tehtyjä sääntelyn kehitysehdotuksia koskevan taustamuistion laatimiseksi.

Määräaika

Muistion määräaika on 31.5.2022.

Taustaa ja tehtävät

Eduskunnan puhemies Anu Vehviläinen järjesti pyöreän pöydän keskustelun ministereiden ja kansanedustajien oikeudellisesta asemasta 27.10.2021. Keskustelun aiheena oli kysymys siitä, onko eduskunnan täysistunto oikea paikka käsitellä ministereihin ja kansanedustajiin liittyviä juridisia kysymyksiä. Keskusteluun osallistuivat puhemiehen kutumat valtiosääntöoikeuden asiantuntijat ja eduskuntaryhmien puheenjohtajat. Keskustelun johtopäätöksenä eduskunnan puhemies ja eduskuntaryhmien puheenjohtajat ovat pyytäneet oikeusministeriöltä taustamuistiota, jonka pohjalta eduskuntaryhmät voisivat jatkaa keskustelua sääntelyn mahdollisista muutostarpeista. Keskustelun taustalla on ollut erityisesti lyhyen ajan sisällä eduskunnan käsittelemä ministerivastuumuistutus (M 4/2019 vp) ja siitä annettu perustuslakivaliokunnan mietintö (PeVM 26/2020 vp) sekä kansanedustajaa koskeva syytelupapyyntö (M 5/2019 vp) ja siitä annettu perustuslakivaliokunnan mietintö (PeVM 21/2020 vp).

Perustuslain 116 §:n mukaisesti valtioneuvoston jäsentä vastaan voidaan päättää nostettavaksi, jos tämä tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta on olennaisesti rikkonut ministerin tehtävään kuuluvat velvollisuutensa tai menetellyt muutoin virkatoimessaan selvästi lainvastaisesti. Ministerivastuuasian vireillepano tapahtuu perustuslain 115 §:n mukaisesti valtioneuvoston jäsenen virkatoimen lainmukaisuuden tutkinta eduskunnan perustuslakivaliokunnassa voidaan panna vireille:

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
 00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

09 1606 7730
 +358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
 oikeusministerio.fi

- 1) oikeuskanslerin tai oikeusasiamiehen perustuslakivaliokunnalle tekemällä ilmoituksella;
- 2) vähintään kymmenen kansanedustajan allekirjoittamalla muistutuksella; sekä
- 3) eduskunnan muun valiokunnan perustuslakivaliokunnalle esittämällä tutkintapyyntöä.

Lisäksi perustuslakivaliokunta voi myös omasta aloitteestaan ryhtyä tutkimaan valtioneuvoston jäsenen virkatoimen lainmukaisuutta. Syytteen nostamisesta päättää perustuslain 114 §:n mukaisesti eduskunta saatuaan perustuslakivaliokunnan kannanoton valtioneuvoston jäsenen menettelyn lainvastaisuudesta. Syytettä ajaa perustuslain 114 §:n mukaisesti valtakunnansyyttäjä. Syyte käsitellään valtakunnanoikeudessa.

Perustuslain 30 §:n mukaisesti kansanedustajaa ei saa asettaa syytteeseen eikä hänen vapauttaan riistää hänen valtiopäivillä lausumiensa mielipiteiden tai asian käsittelyssä noudattamansa menettelyn johdosta, ellei eduskunta ole siihen suostunut päätöksellä, jota vähintään viisi kuudesosaa annetuista äänistä on kannattanut.

Hankkeen tehtävänä on tuottaa eduskuntaryhmien jatkokeskusteluja varten taustamuistio, jossa kuvataan

- Oikeudellista ministerivastuuta koskevan sääntelyn nykytila ja sääntelyn tausta
- Kansanedustajan syytelupapyyntöä koskevan sääntelyn nykytila ja sääntelyn tausta
- Kuvaus julkisessa keskustelussa esitetyistä nykytilan säilyttämistä puoltavista argumenteista ja ehdotetuista sääntelyn arviointitarpeista
- Kuvaus julkisessa keskustelussa ja oikeudellisessa keskustelussa esitetyistä sääntelyn arviointitarpeista koskevista ehdotuksista
- Kuvaus soveltuvien vertailumaiden asiaa koskevasta sääntelystä

Ohjausryhmä

Muistion laatimisen tueksi asetetaan ohjausryhmä.

Ohjausryhmän puheenjohtaja:

yksiköpäällikkö Timo Makkonen, oikeusministeriö

Ohjausryhmän jäsenet:

kansliapäällikkö Tuula Majuri, oikeuskanslerinvirasto

valiokuntaneuvos Sami Manninen, eduskunnan kanslia

kansliapäällikkö Matti Marttunen, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia

yksiköpäällikkö Jussi Matikkala, oikeusministeriö

Ohjausryhmän sihteeri:

lainsäädäntöneuvos Lauri Koskentausta, oikeusministeriö

Kustannukset ja rahoitus

Hankkeesta aiheutuvat menot maksetaan momentilta 25.01.01. Oikeusministeriön toimintamenot.

Kansliapäällikkö

Pekka Timonen

Osastopäällikkö

Johanna Suurpää

Jakelu ohjausryhmään nimetyt

VN/918/2022-OM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: